

Futbol Oyuncularının Pozisyonel Rekabet Düzeyleri ile Zihinsel Dayanıklılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hacı Ali ÇAKICI¹, Hacı Ahmet TAŞPINAR², Mehmet DERELİOĞLU³

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı, futbol oyuncularında pozisyonel rekabet düzeyi ile zihinsel dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Çalışma, Türkiye Futbol Federasyonu 2. Lig, 3. Lig, Bölgesel ve Yerel Amatör Lig'lerde oynayan 202 futbol oyuncusu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Kişisel bilgi formu, sporda pozisyonel rekabet ölçeği ve zihinsel dayanıklılık envanteri veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Veri dağılımının normallğine göre; gruplar arası karşılaştırmalar için ilişkisiz örneklem için T-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Futbol oyuncularında pozisyonel rekabet düzeyi ile zihinsel dayanıklılık arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı ile belirlenmiştir.

Bulgular: Futbolcuların zihinsel dayanıklılık envanteri ve pozisyonel rekabet ölçeği puanlarında, spor yaşı, spor ile ilgili akademik eğitim alma durumu, lig ve aylık gelir durumuna göre anlamlı farklılık belirlenmedi ($p>0.05$). Yaş değişkenine göre, takım arkadaşını destekleme, iletişim ve antrenörü tanıma alt boyut puanlarında, haftalık antrenman sayısı değişkenine göre iletişim alt boyut puanlarında ve mevki değişkenine göre ise takım arkadaşı desteği alt boyut puanlarında anlamlı farklılıklar belirlendi ($p<0.05$). Ayrıca, futbol oyuncularında pozisyonel rekabet düzeyi ile zihinsel dayanıklılık arasında anlamlı ve zayıf düzeyde pozitif bir ilişki belirlendi. Bununla beraber, sporda pozisyonel rekabet ölçeği toplam puanları ile zihinsel dayanıklılık envanterinin kontrol alt boyut puanları arasında ise negatif yönlü bir ilişki tespit edildi.

Sonuç: Sonuç olarak, futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri arttıkça zihinsel dayanıklılıklarını da arttırdığı söylenebilir. Fiziksel antrenmanların zihinsel antrenman uygulamaları ile birleştirilmesiyle, futbol oyuncularının zihinsel dayanıklılıkları geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Spor psikolojisi, Futbol, Performans, Pozisyonel rekabet, Zihinsel dayanıklılık

ABSTRACT

Investigation of the Relationship Between Football Players' Positional Competition Levels and Mental Toughness

Purpose: The aim of this research was to examine the relationship between positional competition level and the mental toughness in football players.

Method: The study was performed on 202 football players playing in Turkish Football Federation 2nd League, 3rd League, Regional and Local Amateur League. Personal information form, positional competition scale and mental toughness inventory in sports were used as data collection tools. According to the normality of the data distribution; independent samples T-test, one-way analysis of variance (ANOVA) were used for comparisons between groups. The relationship between positional competition level and mental toughness in football players was determined by the Pearson correlation coefficient.

¹*Sorumlu Yazar: Ordu Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ordu/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0001-9439-1118. cakiciahacali@gmail.com

²Ordu Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ordu/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0001-5869-8075. haciahmettaspinar@odu.edu.tr

³Avrasya Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0003-3873-3202. mehmetderelioglu61@hotmail.com

Results: There was no significant difference in scores of positional competition scale and mental toughness inventory in sports according to sports age, academic education related to sports, league and monthly income ($p>0.05$). The significant differences were determined in the sub-dimension scores of supporting the teammate, communication and getting to know the coach according to the age variable, communication sub-dimension scores according to the weekly training number variable, and teammate support sub-dimension scores according to the position variable ($p<0.05$). Also, a significant and weak positive correlation was determined between the positional competition level and mental toughness in football players. However, a negative correlation was found between the total scores of the positional competition scale in sports and the control sub-dimension scores of the mental toughness inventory.

Conclusion: Consequently, it may be said that as the level of positional competition of football players increases, their mental toughness also increases. By combining physical training with mental training practices, the mental toughness of football players may be developed.

Keywords: Sports psychology, Football, Performance, Positional competition, Mental toughness.

GİRİŞ

Spor, insanlığın en eski dönemlerinden itibaren kurallı ve kuralsız bir şekilde varlığını sürdürmüş bir olgu olarak bilinmektedir. Spor, insanın fiziksel ve zihinsel yapısına olan faydasının yanında sosyoloji, psikoloji, hukuk, siyaset vb. alanlarla da sıkı bir ilişkisi olduğu söylenebilir. Kısaca toplumun içerisindeki gelişmeler ve değişmelerde sporu doğrudan etkilediği görülmektedir. Bu gelişmelerin sonucunda spor günümüzde büyük bir endüstri kolu haline geldiği ifade edilebilir. Sporun endüstrileşmesi, spor olgusunun kitlelere yaygınlaşmasının yanında sporun ekonomik boyutunun da büyümesine yol açtığı ifade edilebilir. Özellikle spor içerisindeki sponsorluk anlaşmaları sporcuları, spor kulüplerini ve spor tesislerini olumlu yönde etkilemiştir. Bu gelişmelerle birlikte spor branşlarının içerisinde ticarileşme ve endüstrileşme yönünden en hızlı olanı ise futbol branşı olduğu görülmektedir (Akgül ve Karanfil, 2021). Futbol, seyirci kitlesiyle küresel anlamda, büyük bir ticari potansiyeli ile ekonomik anlamda ve değişimlerden hızlı etkilenerek güncel anlamda büyük ve sarsılmaz bir yapısı olduğunu kanıtlamış spor branşıdır. Böyle büyük bir yapıya sahip olan futbolun rekabet yönünden de en üst seviyede olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Rekabet, spor içerisinde birçok yönden etkisini göstermektedir. Fakat spor olgusunda en çok ekonomik olarak bir rekabet olduğu bilinmektedir (Akgül ve Karanfil, 2021). Spor alanında rekabetin ekonomiyle olan sıkı ilişkisinin yanında; başarı, seyirci potansiyeli ve tesisleşme gibi durumlarla da ilişkisi olduğu ifade edilebilir. Spor içerisindeki rekabetin en çok yaşandığı branş, yukarıda da ifade edildiği gibi futbol branşı olarak gösterilebilir. Genelde spor özelde futbol yönünden rekabet durumunun giderek artması, sporcuların fiziksel

gelişiminin yanında zihinsel olarak da güçlü olmaları gerektiğine dair bilgiler literatürde mevcuttur (Eroğlu vd., 2020; Güvendi vd., 2018; Koç ve Gençay, 2021). Çeşitli açılardan rekabetin yaşandığı futbolda, takımların kendi içersindeki oyuncular arasında pozisyonel rekabetinde yüksek olabileceği düşünölmektedir (Akgöl ve Karanfil, 2021). Takım içersinde fiziksel üstünlüğün önemli olduğu kadar zihinsel dayanıklılığında önemi kaçınılmaz bir gerçektir. Zihinsel dayanıklılık, yaşanılacak herhangi bir olumsuzluk durumunda kendini toplama kapasitesi ve eski haline gelebilecek psikolojik güç olarak tanımlanmaktadır (Altıntaş ve Koruç, 2016). Sporcuların zihinsel dayanıklılıklarının güçlü olmasını mecbur kılacak birçok etken bulunmaktadır. Seyirci baskısı, mağlubiyet durumu, sakatlıklar gibi olumsuz olaylarda, zihinsel dayanıklılığı güçlü oyuncuların psikolojik toparlanması da hızlı olabilmektedir.

Araştırma konularından birisi olan pozisyonel rekabetinde oyuncular arasında süreklilik arz eden bir durum olduğu aşikârdır. Futbol oyuncularının takımları adına en iyi performansı gösterebilmeleri için doğru pozisyonda oynamaları bilinen bir gerçektir. Ancak aynı pozisyonda birçok oyuncunun bulunabilme ihtimalinin olması, futbol oyuncuları arasında büyük rekabete yol açabilmektedir. Oyuncuların aralarındaki rekabet üstünlüğünü ispatlayabilmeleri için fiziksel gücün yanında psikolojik dayanıklılıkları da tartışılmaz bir durumdur. Fiziksel güç ile birlikte zihinsel dayanıklılığı güçlü olan oyuncuların diğerlerine göre performans üstünlüğü daha başarılı performans göstereceği düşünölmektedir. Böylece araştırma konusu olan pozisyonel rekabet ve zihinsel dayanıklılığın ilişkisi, futbolcuların performanslarına doğrudan etki edebileceğinden dolayı çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu bilgiler neticesinde bu çalışmanın amacı, futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ile zihinsel dayanıklılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada nicel tarama yöntemleri kapsamında betimsel tarama modeli ve ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. İlişkisel tarama, mevcut değişkenlerin değişimini inceleyip, ortaya çıkan değişimin sebebini saptayan tarama modelidir (Karasar, 2011).

Katılımcılar

Araştırmanın evreni Türkiye 2. ve 3. Profesyonel Futbol Ligleri, Bölgesel Amatör ve Yerel Amatör Futbol Liglerindeki futbol oyuncularını kapsamaktadır. Örneklem grubunu ise

Türkiye'deki çeşitli illerde bulunan 2. Lig, 3. Lig, Bölgesel Amatör Ligi ve Süper Amatör Liginde tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş 202 futbolcu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, kişisel bilgi formu, “Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği” ve “Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri” kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formunda yaş, spor yaşı, spor ile ilgili akademik eğitim alma durumu, haftalık antrenman sayısı, mevki, lig ve aylık gelir durumunun yer aldığı demografik bilgiler bulunmaktadır.

Harenberg ve diğerleri (2019) tarafından geliştirilip, Akgül ve Karanfil (2021)'in uyarladığı “Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği” 7’li likert tipi olup, 25 maddeden oluşmaktadır. Sporda pozisyonel rekabet ölçeği; gelişme çabası alt boyutu (1,2,3,4), takım arkadaşı desteği alt boyutu (5,6,7,8), takım arkadaşını desteklemek alt boyutu (9,10,11,12), iletişim alt boyutu (13,14,15,16), öz farkındalık alt boyutu (17,18,19), antrenörü tanıma alt boyutu (20,21,22) ve antrenör tercihi alt boyutu (23,24,25) olarak 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Sporda pozisyonel rekabet ölçeği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; gelişme çabası 0,831, takım arkadaşı desteği alt boyutu için 0,866, takım arkadaşını desteklemek alt boyutu için 0,859, iletişim alt boyutu için 0,778, öz farkındalık alt boyutu için 0,802, antrenörü tanıma alt boyutu için 0,803 ve antrenör tercihi alt boyutu için 0,809 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin genel cronbach Alfa katsayısı 0,921 olarak bulunmuştur.

Sheard ve diğerlerinin (2009) geliştirdiği ve Altıntaş ve Koruç (2016) tarafından uyarlanan “Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri” 4’li likert tipi olup, 14 maddeden oluşmaktadır. Envanter; güven (1,5,6,11,13,14), devamlılık (3,8,10,12) ve kontrol (2,4,9,7) olarak 3 alt boyuttan meydana gelmektedir. Türkçeye uyarlanan envanterde, 2,4,7,8,9,10’da yer alan maddeler ters kodlanmaktadır. Sporda zihinsel dayanıklılık envanteri cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; güven 0,84, kontrol 0,79 ve devamlılık 0,51 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışmada kullanılan anket google form üzerinden düzenlenmiştir. Araştırmanın örneklem grubundan, google form aracılığıyla veriler toplanmıştır. Araştırmanın veri toplama araçları gönüllü katılım sağlanarak toplanmıştır. Veri toplama süresi ise 30 gün içerisinde gerçekleşmiştir.

Araştırmada, “Kişisel Bilgi Formu”, “Serbest Zamanda Sıkılma Algısı Ölçeği” ve “Yetişkin Sapkın Boş Zaman Eğilimi Ölçeği” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Araştırma Etiği

Araştırmada ölçeklerin uygulanabilmesi ve verilerin toplanabilmesi için Ordu Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 01/06/2022 tarih ve 2022/115 sayılı kararı ile onay alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan anket örneklem grubuna uygulanmadan önce çalışma konusu hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Anketlerin uygulanması sürecinde herhangi bir süre kısıtlamasına gidilmemiştir. Mevcut ölçek iç tutarlılığı hesaplamak için Cronbach alfa katsayısı ile belirlenmiştir. Sporda pozisyonel rekabet ölçeği ve alt boyutlarına ait güvenilirlik katsayıları irdelendiğinde, gelişme çabası alt boyutu 0,933, takım arkadaşı desteği alt boyutu 0,794, takım arkadaşını desteklemek alt boyutu 0,886, iletişim alt boyutu 0,842, öz farkındalık alt boyutu 0,910, antrenörü tanıma alt boyutu 0,862, antrenör tercihi alt boyutu 0,524 ve ölçeğin genel cronbach alfa değeri 0,949 olarak bulunmuştur. Çalışmanın diğer ölçeği olan sporda zihinsel dayanıklılık envanterine ait güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, güven alt boyutu 0,770, devamlılık alt boyutu 641, kontrol alt boyutu 0,770 ve envanterin genel cronbach alfa değeri 0,784 olarak hesaplanmıştır. Çalışmanın normallik varsayım analizi Kolmogorov- Smirnov veya Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir. Araştırmada, spor ile ilgili eğitim alma değişkenine göre gruplar arası farklılıklar ilişkisiz örneklem için t testi; yaş, spor yaşı, haftalık antrenman sayısı, mevki, lig ve aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre gruplar arası farklılıklar ise tek yönlü varyans analizi ve gruplar arası ikili karşılaştırmalar için tukey testi (ANOVA) ile belirlenmiştir. Futbolcuların pozisyonel rekabet düzeyleri ile zihinsel dayanıklılıkları arasındaki ilişki düzeyi ise Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Tüm istatistiksel analizler SPSS istatistik paket programı (Versiyon 22.0, IBM Corporation, Chicago, USA) ile analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, frekans (n) ve yüzdelik değer (%), ortalama ve standart sapma şeklinde tanımlayıcı değerler olarak verilmiştir. Bulgular $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Türkiye 2. ve 3. Profesyonel Futbol Ligleri, Bölgesel Amatör ve Yerel Amatör Futbol Liglerindeki futbol oyuncularının yaş, spor yaşı, spor ile ilgili akademik eğitim alma durumu, haftalık antrenman sayısı, mevki, lig ve aylık gelir durumlarına göre tanımlayıcı istatistikleri, sporda pozisyonel rekabet ve sporda zihinsel dayanıklılıklarının toplam puan ve alt boyutlarının farklılıkları ile mevcut ölçeklerin (Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği- Sporda

Zihinsel Dayanıklılık Envanteri) aralarındaki ilişkiye ait istatistikler tablolar halinde verilmiştir.

Futbol oyuncularının demografik özelliklerine göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Futbol oyuncularının demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

		n	%
Yaş	18-25	141	69,8
	26-30	45	22,3
	31 ve üzeri	16	7,9
Spor Yaşı	0-5	8	4,0
	6-10	62	30,7
	11 ve üzeri	132	65,3
Spor ile İlgili Akademik Eğitim Alma Durumu	Evet	121	59,9
	Hayır	81	40,1
Haftalık Antrenman Sayısı	1-2	13	6,4
	3-4	95	47,0
	5 ve üzeri	94	46,5
Mevki	Kaleci	19	9,4
	Defans	76	37,6
	Orta Saha	68	33,7
	Forvet	39	19,3
Lig	2. Lig	19	9,4
	3.Lig	41	20,3
	Bal Ligi	73	36,1
	Süper Amatör Ligi	69	34,2
Aylık Gelir Durumu	5.000 TL ve altı	131	64,9
	5001 – 10000 TL	40	19,8
	10001 TL ve üstü	31	15,3

Futbol oyuncularının yaşa göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Futbol oyuncularının yaş değişkenine göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları

Alt Boyutlar	Yaş	n	Ort.	Ss.	P
Gelişme Çabası	18-25	141	24,55	5,57	0,297
	26-30	45	23,26	5,80	
	31 ve üzeri	16	25,31	3,04	
Takım Arkadaşı Desteği	18-25	141	19,60	5,85	0,148
	26-30	45	18,37	5,24	
	31 ve üzeri	16	21,50	3,79	
Takım Arkadaşını Desteklemek	18-25	141	22,53	5,21	0,025
	26-30	45	22,77	5,57	
	31 ve üzeri	16	26,25	2,23	
İletişim	18-25	141	23,70	4,95	0,018
	26-30	45	21,84	6,41	
	31 ve üzeri	16	25,87	2,50	
Öz Farkındalık	18-25	141	18,02	4,05	0,391
	26-30	45	17,26	4,21	
	31 ve üzeri	16	18,68	2,65	
Antrenörü Tanıma	18-25	141	17,03	4,06	0,014
	26-30	45	16,08	4,74	
	31 ve üzeri	16	19,62	1,92	

Antrenör Tercihi	18-25	141	15,11	4,11	0,454
	26-30	45	14,97	3,95	
	31 ve üzeri	16	16,37	2,84	
Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği Toplam Puanı	18-25	141	140,58	26,69	0,052
	26-30	45	134,60	30,44	
	31 ve üzeri	16	153,62	12,00	
Güven	18-25	141	19,60	2,94	0,191
	26-30	45	16,40	2,60	
	31 ve üzeri	16	20,87	2,55	
Kontrol	18-25	141	8,90	3,02	0,430
	26-30	45	8,62	2,49	
	31 ve üzeri	16	9,75	2,17	
Devamlılık	18-25	141	13,04	2,32	0,232
	26-30	45	13,17	2,07	
	31 ve üzeri	16	13,81	2,07	
Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri	18-25	141	41,56	5,96	0,156
	26-30	45	42,20	5,20	
	31 ve üzeri	16	44,43	4,93	

Araştırmada futbol oyuncularının yaş değişkenine göre takım arkadaşını desteklemek, iletişim ve antrenörü tanıma alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2).

Spor Yaşına göre futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Futbol oyuncularının spor yaşı değişkenine göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları

Alt Boyutlar	Spor Yaşı	n	Ort.	Ss.	P
Gelişme Çabası	0-5	8	20,87	9,44	0,182
	6-10	62	24,27	5,48	
	11 ve üzeri	132	24,56	5,15	
Takım Arkadaşı Desteği	0-5	8	20,00	4,24	0,957
	6-10	62	19,54	5,87	
	11 ve üzeri	132	19,42	5,66	
Takım Arkadaşını Desteklemek	0-5	8	22,50	5,23	0,855
	6-10	62	22,61	5,18	
	11 ve üzeri	132	23,03	5,25	
İletişim	0-5	8	21,50	8,48	0,559
	6-10	62	23,59	4,47	
	11 ve üzeri	132	23,52	5,38	
Öz Farkındalık	0-5	8	15,62	6,75	0,235
	6-10	62	17,82	4,09	
	11 ve üzeri	132	18,09	3,74	
Antrenörü Tanıma	0-5	8	16,25	5,20	0,296
	6-10	62	16,41	4,08	
	11 ve üzeri	132	17,36	4,14	
Antrenör Tercihi	0-5	8	15,37	2,97	0,877
	6-10	62	14,96	3,78	
	11 ve üzeri	132	15,27	4,15	
Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği Toplam Puanı	0-5	8	132,12	33,60	0,611
	6-10	62	139,24	25,82	
	11 ve üzeri	132	141,26	27,31	

Güven	0-5	8	18,87	4,38	0,647
	6-10	62	19,54	2,51	
	11 ve üzeri	132	19,76	2,91	
Kontrol	0-5	8	10,00	3,54	0,575
	6-10	62	8,91	3,00	
	11 ve üzeri	132	9,18	2,76	
Devamlılık	0-5	8	12,25	2,25	0,367
	6-10	62	12,96	2,29	
	11 ve üzeri	132	13,26	2,23	
Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri	0-5	8	41,12	8,82	0,630
	6-10	62	41,43	5,55	
	11 ve üzeri	132	42,21	5,66	

Çalışmada futbol oyuncularının spor yaşı değişkenine göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıklarında herhangi bir anlamlı farklılık saptanmamıştır (Tablo 3).

Spor ile ilgili akademik eğitim alma durumuna göre futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Futbol oyuncularının spor eğitimi alma durumu değişkenine göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları

Alt Boyutlar	Spor ile İlgili Akademik Eğitimi Alma Durumu	n	Ort.	Ss.	P
Gelişme Çabası	Evet	121	24,45	5,49	0,687
	Hayır	81	24,13	5,49	
Takım Arkadaşı Desteği	Evet	121	20,08	5,68	0,066
	Hayır	81	18,59	5,52	
Takım Arkadaşını Desteklemek	Evet	121	23,09	5,41	0,469
	Hayır	81	22,55	4,90	
İletişim	Evet	121	23,61	4,94	0,630
	Hayır	81	23,24	5,72	
Öz Farkındalık	Evet	121	18,22	3,73	0,176
	Hayır	81	17,44	4,35	
Antrenörü Tanıma	Evet	121	17,23	4,04	0,224
	Hayır	81	16,59	4,35	
Antrenör Tercihi	Evet	121	15,37	4,08	0,413
	Hayır	81	14,90	3,86	
Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği Toplam Puanı	Evet	121	142,16	26,96	0,227
	Hayır	81	137,46	27,09	
Güven	Evet	121	19,77	2,70	0,491
	Hayır	81	19,49	3,08	
Kontrol	Evet	121	8,95	2,81	0,290
	Hayır	81	9,39	2,93	
Devamlılık	Evet	121	13,07	2,15	0,759
	Hayır	81	13,17	2,40	
Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri	Evet	121	41,90	5,66	0,948
	Hayır	81	41,96	5,92	

Araştırmada futbol oyuncularının spor eğitimi alma durumuna göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıklarında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (Tablo 4).

Haftalık antrenman sayısı değişkenine göre futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Futbol oyuncularının haftalık antrenman sayısı değişkenine göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları

Alt Boyutlar	Haftalık Antrenman Sayısı	n	Ort.	Ss.	P
Gelişme Çabası	1-2	13	24,07	5,86	0,154
	3-4	95	23,57	6,49	
	5 ve üzeri	94	25,11	4,09	
Takım Arkadaşı Desteği	1-2	13	19,46	5,73	0,179
	3-4	95	18,72	5,88	
	5 ve üzeri	94	20,25	5,36	
Takım Arkadaşını Desteklemek	1-2	13	23,53	4,75	0,296
	3-4	95	22,27	6,16	
	5 ve üzeri	94	23,40	4,08	
İletişim	1-2	13	23,53	5,17	0,027
	3-4	95	22,44	6,15	
	5 ve üzeri	94	24,48	3,99	
Öz Farkındalık	1-2	13	17,61	4,13	0,126
	3-4	95	17,34	4,90	
	5 ve üzeri	94	18,52	2,71	
Antrenörü Tanıma	1-2	13	17,15	4,03	0,342
	3-4	95	16,57	4,66	
	5 ve üzeri	94	17,46	3,62	
Antrenör Tercihi	1-2	13	16,61	3,40	0,157
	3-4	95	14,68	4,05	
	5 ve üzeri	94	15,48	3,96	
Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği Toplam Puanı	1-2	13	142,00	26,65	0,066
	3-4	95	135,63	31,61	
	5 ve üzeri	94	144,74	20,89	
Güven	1-2	13	20,07	3,59	0,712
	3-4	95	19,50	3,01	
	5 ve üzeri	94	19,76	2,59	
Kontrol	1-2	13	9,61	3,20	0,606
	3-4	95	9,26	2,85	
	5 ve üzeri	94	8,93	2,84	
Devamlılık	1-2	13	13,30	2,42	0,549
	3-4	95	13,29	2,22	
	5 ve üzeri	94	12,94	2,27	
Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri	1-2	13	43,00	6,65	0,698
	3-4	95	42,06	5,80	
	5 ve üzeri	94	41,64	5,61	

Araştırmada futbol oyuncularının haftalık antrenman sayısı değişkenine göre iletişim alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5).

Mevki değişkenine göre futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Futbol oyuncularının mevki değişkenine göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları

Alt Boyutlar	Mevki	n	Ort.	Ss.	P
Gelişme Çabası	Kaleci	19	23,84	6,80	0,750
	Defans	76	23,96	5,94	
	Orta Saha	68	24,89	4,40	
	Forvet	39	24,28	5,67	
Takım Arkadaşı Desteği	Kaleci	19	21,63	4,42	0,032
	Defans	76	20,38	5,19	
	Orta Saha	68	18,14	5,76	
	Forvet	39	19,02	6,39	
Takım Arkadaşını Desteklemek	Kaleci	19	23,94	4,06	0,699
	Defans	76	22,75	5,67	
	Orta Saha	68	22,50	5,01	
	Forvet	39	23,28	5,17	
İletişim	Kaleci	19	22,94	5,35	0,937
	Defans	76	23,69	5,28	
	Orta Saha	68	23,29	5,14	
	Forvet	39	23,56	5,52	
Öz Farkındalık	Kaleci	19	17,36	4,90	0,596
	Defans	76	17,69	4,03	
	Orta Saha	68	18,44	3,18	
	Forvet	39	17,66	4,73	
Antrenörü Tanıma	Kaleci	19	17,21	4,00	0,968
	Defans	76	16,97	4,58	
	Orta Saha	68	16,89	4,53	
	Forvet	39	17,28	3,71	
Antrenör Tercihi	Kaleci	19	15,05	2,87	0,986
	Defans	76	15,10	4,04	
	Orta Saha	68	15,19	4,05	
	Forvet	39	15,38	4,37	
Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği Toplam Puanı	Kaleci	19	142,00	25,35	0,983
	Defans	76	140,56	29,08	
	Orta Saha	68	139,36	23,81	
	Forvet	39	140,48	29,86	
Güven	Kaleci	19	19,73	2,72	0,180
	Defans	76	19,11	3,00	
	Orta Saha	68	20,14	2,53	
	Forvet	39	19,84	3,06	
Kontrol	Kaleci	19	9,52	2,52	0,858
	Defans	76	9,06	2,89	
	Orta Saha	68	8,98	2,99	
	Forvet	39	9,33	2,80	
Devamlılık	Kaleci	19	13,63	2,13	0,150
	Defans	76	12,90	2,21	
	Orta Saha	68	13,51	1,98	
	Forvet	39	12,66	2,70	
Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri	Kaleci	19	42,89	5,75	0,363
	Defans	76	41,09	5,42	
	Orta Saha	68	42,64	5,69	
	Forvet	39	41,84	5,45	

Araştırmada futbol oyuncularının mevki değişkenine göre takım arkadaşı desteği alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır (Tablo 6).

Lig değişkenine göre futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Futbol oyuncularının lig değişkenine göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları

Alt Boyutlar	Lig	n	Ort.	Ss.	P
Gelişme Çabası	2. Lig	19	24,36	6,74	0,758
	3.Lig	41	24,65	4,67	
	Bal Ligi	73	24,67	4,77	
	Süper Amatör Ligi	69	23,75	6,27	
Takım Arkadaşı Desteği	2. Lig	19	21,68	6,21	0,294
	3.Lig	41	21,48	4,82	
	Bal Ligi	73	19,50	5,83	
	Süper Amatör Ligi	69	18,85	5,73	
Takım Arkadaşını Desteklemek	2. Lig	19	22,63	6,08	0,570
	3.Lig	41	21,92	5,10	
	Bal Ligi	73	23,32	4,85	
	Süper Amatör Ligi	69	23,04	5,41	
İletişim	2. Lig	19	24,57	5,66	0,413
	3.Lig	41	22,95	4,79	
	Bal Ligi	73	24,01	4,55	
	Süper Amatör Ligi	69	22,88	6,04	
Öz Farkındalık	2. Lig	19	18,15	4,36	0,721
	3.Lig	41	17,29	3,66	
	Bal Ligi	73	18,16	3,71	
	Süper Amatör Ligi	69	17,94	4,41	
Antrenörü Tanıma	2. Lig	19	16,89	5,69	0,734
	3.Lig	41	16,41	4,26	
	Bal Ligi	73	17,31	3,73	
	Süper Amatör Ligi	69	17,13	4,14	
Antrenör Tercihi	2. Lig	19	14,84	6,13	0,980
	3.Lig	41	15,12	2,85	
	Bal Ligi	73	15,24	4,12	
	Süper Amatör Ligi	69	15,24	3,77	
Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği Toplam Puanı	2. Lig	19	143,15	35,57	0,774
	3.Lig	41	137,85	23,60	
	Bal Ligi	73	142,24	25,24	
	Süper Amatör Ligi	69	138,85	28,50	
Güven	2. Lig	19	20,05	4,22	0,373
	3.Lig	41	18,97	2,07	
	Bal Ligi	73	19,76	2,70	
	Süper Amatör Ligi	69	19,85	2,95	
Kontrol	2. Lig	19	9,21	2,9	0,740
	3.Lig	41	8,70	3,00	
	Bal Ligi	73	9,16	2,81	
	Süper Amatör Ligi	69	9,33	2,84	
Devamlılık	2. Lig	19	13,15	2,75	0,953
	3.Lig	41	13,12	1,97	
	Bal Ligi	73	13,02	2,29	
	Süper Amatör Ligi	69	13,24	2,26	
Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri	2. Lig	19	42,42	5,66	0,528
	3.Lig	41	40,80	4,97	
	Bal Ligi	73	41,95	5,98	
	Süper Amatör Ligi	69	42,43	5,99	

Çalışmada futbol oyuncularının lig değişkenine göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıklarında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (Tablo 7).

Haftalık antrenman sayısı değişkenine göre futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Futbol oyuncularının aylık gelir durumu değişkenine göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıkları

Alt Boyutlar	Aylık Gelir Durumu	n	Ort.	Ss.	P
Gelişme Çabası	5.000 TL ve altı	131	23,87	5,85	0,206
	5001 – 10000 TL	40	25,62	2,86	
	10001 TL ve üstü	31	24,54	6,26	
Takım Arkadaşı Desteği	5.000 TL ve altı	131	19,19	5,95	0,501
	5001 – 10000 TL	40	19,62	4,64	
	10001 TL ve üstü	31	20,51	5,60	
Takım Arkadaşını Desteklemek	5.000 TL ve altı	131	22,49	5,65	0,351
	5001 – 10000 TL	40	23,45	3,51	
	10001 TL ve üstü	31	23,77	5,03	
İletişim	5.000 TL ve altı	131	23,16	5,42	0,297
	5001 – 10000 TL	40	24,62	3,40	
	10001 TL ve üstü	31	23,25	6,37	
Öz Farkındalık	5.000 TL ve altı	131	17,65	4,28	0,337
	5001 – 10000 TL	40	18,72	2,23	
	10001 TL ve üstü	31	17,93	4,49	
Antrenörü Tanıma	5.000 TL ve altı	131	16,74	4,29	0,080
	5001 – 10000 TL	40	18,35	2,55	
	10001 TL ve üstü	31	16,54	5,03	
Antrenör Tercih	5.000 TL ve altı	131	14,80	4,06	0,183
	5001 – 10000 TL	40	15,87	3,88	
	10001 TL ve üstü	31	15,90	3,73	
Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği Toplam Puanı	5.000 TL ve altı	131	137,93	28,94	0,207
	5001 – 10000 TL	40	146,27	14,37	
	10001 TL ve üstü	31	142,48	30,43	
Güven	5.000 TL ve altı	131	19,42	2,94	0,257
	5001 – 10000 TL	40	20,22	2,23	
	10001 TL ve üstü	31	19,93	3,12	
Kontrol	5.000 TL ve altı	131	9,07	2,90	0,081
	5001 – 10000 TL	40	9,90	2,60	
	10001 TL ve üstü	31	8,38	2,85	
Devamlılık	5.000 TL ve altı	131	12,95	2,31	0,129
	5001 – 10000 TL	40	13,77	1,94	
	10001 TL ve üstü	31	13,06	2,27	
Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri Toplam Puanı	5.000 TL ve altı	131	41,45	4,98	0,053
	5001 – 10000 TL	40	43,90	5,39	
	10001 TL ve üstü	31	41,38	5,75	

Çalışmada futbol oyuncularının aylık gelir durumu değişkenine göre pozisyonel rekabet düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıklarında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (Tablo 8).

Futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ile zihinsel dayanıklılık arasındaki ilişkiye yönelik pearson korelasyon Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ile zihinsel dayanıklılık arasındaki ilişkiye yönelik pearson korelasyon analiz sonuçları

		K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11
K2	r	0,457										
	p	0,000										
K3	r	0,700	0,583									
	p	0,000	0,000									
K4	r	0,747	0,422	0,663								
	p	0,000	0,000	0,000								
K5	r	0,821	0,370	0,712	0,802							
	p	0,000	0,000	0,000	0,000							
K6	r	0,680	0,438	0,648	0,668	0,692						
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000						
K7	r	0,455	0,391	0,447	0,463	0,455	0,571					
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000					
K8	r	0,872	0,676	0,857	0,852	0,859	0,825	0,653				
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
K9	r	0,454	0,253	0,451	0,417	0,467	0,435	0,275	0,490			
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,001			
K10	r	0,409	0,100	0,255	0,265	0,355	0,218	-0,003	0,290	0,478		
	p	0,000	0,158	0,000	0,001	0,000	0,002	0,963	0,000	0,000		
K11	r	-0,129	-0,100	-0,061	-0,151	-0,140	-0,087	-0,189	-0,150	0,055	0,360	
	p	0,068	0,158	0,389	0,031	0,047	0,219	0,007	0,033	0,434	0,000	
K12	r	0,321	0,115	0,293	0,235	0,301	0,258	0,041	0,282	0,711	0,808	0,666
	p	0,000	0,103	0,001	0,001	0,000	0,000	0,558	0,000	0,000	0,000	0,000

K1:Gelişim Çabası, **K2:** Takım Arkadaşı Desteği, **K3:** Takım Arkadaşını Desteklemek, **K4:** İletişim, **K5:** Öz Farkındalık, **K6:** Antrenörü Tanıma, **K7:** Antrenör Tercihi, **K8:** Sporda Pozisyonel Rekabet Ölçeği Toplam Puanı, **K9:** Güven, **K10:** Devamlılık, **K11:** Kontrol, **K12:** Sporda Zihinsel Dayanıklılık Envanteri Toplam Puanı

Araştırmada, futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ile zihinsel dayanıklılıkları arasında anlamlı ve zayıf düzeyde pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında, araştırma ölçekleri ve alt boyutları kendi aralarında anlamlı veya anlamlı olmayan düzeyde pozitif ilişki görülürken, sporda pozisyonel rekabet ölçeği toplam puanı ve alt boyutları ile kontrol alt boyutu arasında tam tersi negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 9).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın amacı, futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ile zihinsel dayanıklılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışmada spor yaşı, spor ile ilgili akademik eğitimi alma durumu, lig ve aylık gelir durumu değişkenlerinde anlamlı farklılık görülmezken, yaş, haftalık antrenman sayısı ve mevki değişkenlerinde ise bazı alt boyutlarda

anlamli farklılık görülmüştür. Futbol oyuncularının pozisyonel rekabet düzeyleri ile zihinsel dayanıklılıkları arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada yaş değişkenine göre takım arkadaşını desteklemek, iletişim ve antrenörü tanıma alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda 31 ve üzeri yaş olan futbolcuların diğer yaş gruplarına göre puan ortalaması daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çıkan sonuç, yaş grubu yüksek olan futbolcuların takım arkadaşlarına lider olarak destek vermesi, takım arkadaşlarıyla iyi iletişimde olması ve antrenörünün düşüncelerini daha iyi sezebilmesi yaş tecrübeleri ile genç futbolculara nazaran oluşabilecek hırstan uzak durabilmeleri kaynaklı olabileceği düşünülebilir. Futbol oyuncularının zihinsel dayanıklılıkları incelendiğinde, ölçek toplam puan ve alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Literatür incelendiğinde, Gürer ve Kılınç (2019), Türkoğlu (2019), Sarı ve diğerleri (2020), Uçar ve Kaplan'nın (2020) çalışma sonuçları ile mevcut araştırma sonucu benzerlik gösterirken, Yıldız (2017), Akılveren (2017), Maraşlı (2018), Yarayan ve diğerleri (2018), İlhan (2020), Kalkavan ve diğerleri (2020), Peke (2020), Ayaş ve diğerleri (2020), Koç ve Gençay (2021), Gülhan ve Şahin (2021), Şahinler ve Beşler'in (2021) çalışma sonuçları ise örtüşmemektedir.

Araştırmada spor yaşı değişkenine göre incelendiğinde, sporda pozisyonel rekabet ölçüğü ve zihinsel dayanıklılık envanteri alt boyut ve toplam puanlarında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Spor deneyimlerinin pozisyonel rekabet düzeyleri ile zihinsel dayanıklılıklarına etkisi olmadığı görülmektedir. Alan yazın irdelendiğinde, Kayhan ve diğerleri (2018), Gürer ve Kılınç (2019), Uçar ve Kaplan (2020), Sarı ve diğerlerinin (2020) araştırma sonuçları ile bu çalışma sonucu paralellik gösterirken, Akılveren (2017), Yıldız (2017), Yarayan ve diğerleri (2018), Maraşlı (2018), Türkoğlu (2019), Ayaş ve diğerleri (2020), Eroğlu ve diğerleri (2020), Kalkavan ve diğerleri (2020), İlhan (2020), Şahinler ve Beşler (2021), Koç ve Gençay'ın (2021) araştırma sonuçları ise uyuşmamaktadır. Çalışmada spor ile ilgili akademik eğitim alma durumu değişkenine göre incelendiğinde, sporda pozisyonel rekabet ölçüğü ve zihinsel dayanıklılık envanteri alt boyut ve toplam puanlarında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Literatürde spor ile ilgili akademik eğitim alma durumu değişkeni ile ilgili araştırmaya rastlanılmamıştır. Araştırmada haftalık antrenman sayısına göre bakıldığında, iletişim alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Haftalık antrenman sayısı 5 ve üzeri olan futbolcuların diğer kategorilere göre puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum, antrenmanlarını eksiksiz sürdüren futbolcuların tüm takım arkadaşlarıyla antrenman yapma imkanını ortaya koyuyor.

Böylece takım arkadaşlarıyla olan iletişim yönüne de olumlu etkisi olduğunu göstermektedir. Futbol oyuncularının haftalık antrenman sayısı değişkenine göre zihinsel dayanıklılıkları incelendiğinde, ölçek toplam puan ve alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Literatür incelendiğinde, Kalkavan ve diğerleri (2020), Uçar ve Kaplan (2020), İlhan'ın (2020) araştırma sonuçları ile çalışma sonuçları örtüşürken, Maraşlı (2018), Bahçıvan (2020), Sarı ve diğerleri (2020), Şahinler ve Beşler'in (2021) çalışma sonuçları ise benzerlik göstermemektedir. Araştırmada mevki değişkenine göre bakıldığında, takım arkadaşı desteği alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda kalecilerin diğer mevkide oynayan futbolculara göre puan ortalamaları yüksek olduğu belirlenmiştir. Futbol takımlarında mevki olarak en az futbolcu grubu kalecilerdir. Kalecilerin sayısının az olması birbirlerine olan destekleri noktasında etkili olduğu düşünülebilir. Futbol oyuncularının zihinsel dayanıklılıkları incelendiğinde, ölçek toplam puan ve alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Literatür incelendiğinde, Kurtay (2018) ile Uçar ve Kaplan'ın (2020) çalışma sonuçları ile mevcut araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Çalışmada lig değişkenine göre incelendiğinde, sporda pozisyonel rekabet ölçeği ve zihinsel dayanıklılık envanterinde anlamlı düzeyde bir farklılık görülmemektedir. Alan yazın incelendiğinde, Ayaş ve diğerleri (2020) çalışma sonucu ile araştırma sonucu uyuşmamaktadır. Araştırmada aylık gelir durumuna bakıldığında, sporda pozisyonel rekabet ölçeği ve zihinsel dayanıklılık envanterinde anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmamıştır. Literatür incelendiğinde, Uçar ve Kaplan (2020) çalışma sonucu ile mevcut araştırma sonucu benzerlik gösterirken, Şahinler ve Beşler (2021) çalışma sonucu ise örtüşmemektedir. Çalışmada, futbolcuların pozisyonel rekabet düzeyleri ile zihinsel dayanıklılıkları arasında anlamlı ve zayıf düzeyde pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu durumda, futbolcuların pozisyonel rekabet düzeyleri arttıkça nispeten zihinsel dayanıklılıkları da arttığı görülmektedir. Ancak zihinsel dayanıklılık envanteri kontrol alt boyutu ile sporda pozisyonel rekabet ölçeği ve alt boyutları arasında negatif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çıkan sonuç, futbolcuların rekabet düzeylerinin artması zihinsel dayanıklılık yönünden kontrol altına alma durumunu düşürmektedir. Başka bir deyişle futbolcuların kendi pozisyonlarında istenilen performansı verememe durumunda endişe ve kaygı düzeylerinin artabileceği görülmektedir. Bu durum zihinsel dayanıklılık seviyelerine olumsuz yönde etki etmektedir. Futbolcuların zihinsel kontrollerini gerçekleştirebilmeleri için zihinsel dayanıklılığa faydası olabilecek imgeleme egzersizi yapmalarının fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Fiziksel antrenmanların yanında antrenman öncesi ve sonrası yapılan imgeleme çalışmalarının önemi tartışılmazdır (Konter, 1999). Futbolcular antrenmandan önce yapılacak teknik ve taktik çalışmaları zihninden geçirerek,

gözünde canlandırabilir. Bu durum antrenman sürecinin daha iyi geçmesini sağlayabilir. Antrenman sonrası ise uygulanan antrenman metotlarının zihinlerinde canlandırma egzersizi, futbolcularda kalıcı hale gelmesinde büyük önem arz edecektir. Böylece gerek maçlarda gerekse antrenmanlarda pozisyonel ve taktiksel yönden daha verimli performans sergilemelerindeki etkisi yadsınamayacak şekilde ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla futbolcuların pozisyonel rekabette zihinsel dayanıklılıklarını kontrol altına alabilecek kabiliyete erişebileceklerdir. Yapılan önerilerin yanında genç futbolcular ile tecrübeli futbolcuların aralarındaki ilişkilerin daha sıkı hale getirilmesi ve futbolcuların antrenman katılma sayılarının artırılması önemli olacağı düşünülmektedir. Böylece, aynı pozisyonda oynayan futbolcularında birbirlerine olan desteklerinin de artacağı ifade edilebilir Ayrıca çalışmada veri toplama süreci sezon sonunda olması, araştırma sonuçlarına etki ettiği düşünülebilir. Buna ilaveten mevcut araştırmanın konusu olan pozisyonel rekabet ve zihinsel dayanıklılık, futbol oyuncularına sezon başı ve ortasında yapılması farklı sonuçları da ortaya çıkarabilir. Son olarak, araştırma konusu diğer takım sporlarında mücadele eden sporculara yapılması ve aralarındaki ilişkilerin incelenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akgül, M.H., ve Karanfil, A.Y. (2021). Sporda pozisyonel rekabet ölçęęi: Futbolcular üzerinde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 77-90.
- Akılveren, P. (2017). Sporcuların motivasyonel kendinle konuşma ve zihinsel dayanıklılık düzeyinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticilięi Ana Bilim Dalı, Antalya.
- Altıntaş, A., ve Koruç, P.B. (2016). Sporda zihinsel dayanıklılık envanteri'nin psikometrik özelliklerinin incelenmesi (SZDE). *Spor Bilimleri Dergisi*, 27(4), 163-171.
- Ayaş, E. B., Murathan, F., ve Murathan, G. (2020). Farklı liglerdeki futbolcuların zihinsel dayanıklılık özellikleri ile fiziksel uygunluk durumlarının incelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, (22), 80-89. <https://doi.org/10.29228/kesit.41991>
- Bahçıvan, O. (2020). Fitness merkezlerinde egzersiz yapan bireylerin egzersiz bağımlılıkları, yaşam doyumları ve zihinsel dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sakarya.
- Eroğlu, O., Ünveren, A., Ayna, Ç., & Müftüoęlu, N. E. (2020). Spor bilimleri fakültesindeki öğrencilerin sporda zihinsel dayanıklılık ve sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 100-110. <https://doi.org/10.32706/tusbid.829164>
- Gülhan, A., ve Şahin, A. (2021). Sporcularda duygusal öz yeterliliğin zihinsel dayanıklılığı belirlemedeki rolü. *Uluslararası Türk Spor ve Egzersiz Psikolojisi Dergisi*, 1(1), 58-73. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijtsep/issue/64633/986556>

- Gürer, B., ve Kılınç, Z. (2019). Doğa sporları yapanların temel psikolojik ihtiyaçlarının zihinsel dayanıklılığa etkisi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14 (2), 222-233. <https://doi.org/10.33459/cbubesbd.576242>
- Güvendi, B., Türksoy, A., Güçlü, M., & Konter, E. (2018). Profesyonel güreşçilerin cesaret düzeyleri ve zihinsel dayanıklılıklarının incelenmesi. *Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 4(2), 70-78. <https://doi.org/10.18826/useeabd.424017>
- Harenberg, S., Riemer, H. A., Dorsch, K. D., Karreman, E., & Paradis, K. F. (2019). Advancement of a conceptual framework for positional competition in sport: development and validation of the positional competition in team sports questionnaire. *Journal of Applied Sport Psychology*, 33(3), 321-342.
- İlhan, A. (2020). Tenis oyuncularının zihinsel dayanıklılık düzeyleri. *Journal of Global Sport and Education Research*, 3(2), 28-35.
- Kalkavan, A., Özdilek, Ç., ve Çakır, G. (2020). Dağ bisikletçilerinin zihinsel dayanıklılık düzeylerinin araştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(2), 31-43. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunibesyo/issue/55659/745773>
- Karasar, N. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri. Nobel.
- Kayhan, R. F., Hacıcaferoğlu, S., Aydoğan, H., & Erdemir, İ. (2018). Takım ve bireysel sporlar ile ilgilenen sporcuların zihinsel dayanıklılık durumlarının incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 55-64. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sbsebd/issue/39998/408289>
- Koç, İ., ve Gençay, Ö.A. (2021). Badminton sporcularının zihinsel dayanıklılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 15(1), 110-124. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bsd/issue/60685/873849>
- Konter, E. (1999). Uygulamalı spor psikolojisinde zihinsel antrenman:(inceleme ve doruk performans). Nobel.
- Kurtay, M. (2018). Gelişim liglerinde oynayan futbolcuların zihinsel dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hareket ve Antrenman Bilimleri Ana Bilim Dalı, Antalya.
- Maraşlı, H. (2018). Genç hentbolcuların zihinsel dayanıklılık ve bilinçli farkındalık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kütahya.
- Peke, K. (2020). Oryantiring katılımcılarının spora bağlılıkları ve zihinsel dayanıklılıklarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Sarı, İ., Sağ, S., ve Demir, A.P. (2020). Sporda zihinsel dayanıklılık: taekwondo sporcularında bir inceleme, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(4). <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunibesyo/issue/59137/820265>
- Sheard, M., Golby, J., Van Wersch A. (2009). Progress towards construct validation of the Sports Mental Toughness Questionnaire (SMTQ). *European Journal of Psychological Assessment*, 25, 186-193. DOI 10.1027/1015-5759.25.3.186
- Şahinler, Y., ve Beşler, H. K. (2021). Takım ve mücadele sporları yapan bireylerin zihinsel dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 134-144.

- Türkoğlu, F. (2019). Taekwondo sporcularının zihinsel dayanıklılıklarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Elazığ.
- Uçar, U.M., ve Kaplan T. (2020). Konya amatör lig futbolcularında zihinsel dayanıklılığın incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*,14(2), 145-157. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bsd/issue/56097/710872>
- Yarayan, Y. E., Yıldız, A. B., ve Gülşen, D. B. A. (2018). Elit düzeyde bireysel ve takım sporu yapan sporcuların zihinsel dayanıklılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11/57, 993-999. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2509>
- Yıldız, A.B. (2017). Sporcularda zihinsel dayanıklılık ve öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.

